

MITALITAITEEN VUOSIKIRJA

ÅRSBOK FÖR MEDALJKONST /// THE YEARBOOK OF MEDALLIC ART

2023

Suomen Mitalitaiteen Kilta
Gillet för Medaljkonst i Finland
The Guild of Medalllic Art in Finland

**MITALITAITEEN VUOSIKIRJA 2023
ÅRSBOK FÖR MEDALJKONST 2023
MEDALLIC ART IN FINLAND 2023**

Helsinki 2024

JULKAISIJA / UTGIVARE / PUBLISHER

Suomen Mitalitaiteen Kilta – Gillet för Medaljkonst i Finland ry
PL / Pb 311
00101 Helsinki / Helsingfors
sähköposti: mitalikilta@gmail.com
internet: www.mitalitaide.fi

TOIMITUSKUNTA / REDAKTIONSKOMMITÉ / EDITORIAL BOARD

Outi Järvinen, Tapio Suominen, Marjut Villanueva

Suomen Mitalitaiteen Kilta

PL 311

00101 Helsinki

sähköposti: mitalikilta@gmail.com

KIRJOITTAJAT / ARTIKELFÖRFATTARE / AUTHORS

Raimo Jaatinen, kuvanveistäjä, Helsinki / scultör, Helsingfors / skulptor, Helsinki
Anssi Joutsiniemi, professori, Helsinki / professor, Helsingfors / professor, Helsinki
Outi Järvinen, FM, Helsinki / fil. mag., Helsingfors / M.A., Helsinki
Gunnel Sievers, FT, Helsinki / FD, Helsingfors / Ph.D., Helsinki
Tapio Suominen, FL, Tampere / FL, Tammerfors / Phil.Lic., Tampere

LYHENNELMIEN KÄÄNNÖKSET / ÖVERSÄTTNINGAR AV ABSTRAKTER / TRANSLATIONS OF ABSTRACTS

Gunnel Sievers, FT, Helsinki / FD, Helsingfors (svenska) / Ph.D., Helsinki
Ilkka Voionmaa, FM, Helsinki / fil.mag., Helsingfors (English) / M.A., Helsinki

GRAAFINEN SUUNNITTELU / GRAFISK DESIGNER / GRAPHIC DESIGN

Mako Niemelä

KIRJAPAINO / BOKTRYCKERI / PRINTING HOUSE

AS Pakett, Tallinna / Tallinn

Painos: 250 kpl

Paperi: Arctic silk 150 g / m²

Kannet: Incada silk 260 g / m²

ISSN: 1795-3154

KANSI / OMSLAG / COVER

Petri Neuvonen: *Mitali tekeillä*, pronssi, valettu

Kuva / Foto / Photo: Petri Neuvonen

Sebastian Mikołajczak ja mitalitaiteen uudet kasvot

TAPIO SUOMINEN

Puolalainen Sebastian Mikołajczak (s. 1975) on kiinnostava mitalitaiteilija ja vähintään yhtä kiinnostava rahasuunnittelija. Hänellä on hyvät valmiudet molempiin rooleihin: moneen suuntaan kurottava mielikuvitus, pelkistämisen kyky ja terävyys – lisäksi kuvanveistäjän ja kuvataiteen tohtorin tutkinnot Nikolaus Kopernikuksen yliopistosta. Rahataiteen alalla Mikołajczak on ansioitunut laajalti – mainittakoon Coin of the Year 2016 -palkinto kategoriassa *Maailman inspiroivin raha*.¹ Myös mitalitaiteilijana Mikołajczak on saanut runsaasti tunnustusta. Tuorein huomionosoitus oli hollantilaisen Teylers-museon joka viides vuosi jakama tunnustuspalkinto. Siihen kuuluu 10 000 euron palkkio, julkaisu ja näyttely. Mikołajczakin mitaliteita oli esillä museossa Haarlemissa syksyllä 2023 otsikolla *The World And Its People*.

Mitalit ovat lähempänä taiteilijan sydäntä kuin rahat, koska mitalitaiteessa on suurempi vapaus materiaali-, tekniikka- ja aihevalinnoissa. Molemmilla aloilla on kuitenkin yksi taiteilijaan vetoava yhteinen nimittäjä: pieni koko. Mikołajczakille se on kuin linssi, jonka avulla katsojan huomion voi kohdentaa ja zoomata valittuun ongelmaan. Hän käyttää tässä nimenomaan sanaa *ongelma*, mikä onkin havainnollisempi kuin kulunut muotisana haaste. Alussa on aina idea. Hakeutuessaan taiteelliseen muotoon idea muodostaa ongelman, jonka ratkaiseminen muistuttaa tieteellistä tut-

kimusta. Siihen kuuluu aineiston keruu, huolellinen analyysi ja konseptointi.² Mutta toisin kuin lineaarisessa tutkimusraportissa, mitalissa näkyy simultaanisesti tarkastelun koko laajuus ja syvyys. Siksi usein tuntuu kuin hänen mitalinsa eivät lainkaan lakkaisi puhumasta.

PUHUVAA AINETTA

Mikołajczakin töiden kerroksellisuus jäi ensi kertaa puhuttelemaan minua FIDEM 2010 -näyttelyssä. Kongressi oli otsikoitu *Taidemitali globaalissa maailmassa*, mikä ei ollut teema, pikemminkin markkinointinimi. Joka tapauksessa Mikołajczak asetti näyttelyyn aihetta suoraan kommentoivan mitalin *Art Medal in a Global World*. Se tuntui leikittelevän mitalin mielikuvilla. Esine oli mitalimainen, metallinen, pyöreähkö ja litteä, pinnalla tekstiä. Työ ei kuitenkaan näyttänyt mitalilta. Se oli kuin jalkapallon sisäkumi, jonka venttiilistä ilmat oli laskettu pihalle. Käsittelikö esine mitalitaiteen mediumia hieman ilkkurisesti, ikään kuin tussahduksena kolmiulotteisuudesta kohti kaksikulotteisuutta? Ottamalla tyhjät pois mitali havainnollisti hauskesti pienen välineen kykyä pelkistää ja ottaa haltuun miten ison mittakaavan ilmiöitä tahansa. Ehkä siinä oli myös historiallinen viite mitalitaiteen alkujuuriin, antiikkiin, jolloin oli vasta hahmollaan idea siitä, että Maa onkin pallo. Taidehistorioitsija Dominik Maińskin mukaan teos on kuin demonstra-

tio mitaleiden arvostuksesta, siitä miten mitalit ovat nyky-yhteiskunnassa menettäneet alkuperäisen tehtävänsä.³ Puhuiko mitali siinä tapauksessa itsestään myös urheilumaailman (jalkapallon) uhrina? Mitaleillahan tarkoitetaan nykyisin ensi sijassa urheilupalkintoja. Ehkä alumiinimateriaali havainnollisti sekä esikuvansa keveyttä että kohteensa painoarvoa. Puhe jatkuu, kerrokset kuoriutuvat.

Art Medal in a Global World, 2010, alumiini, 120 mm

MAAILMANPOLITIIKASTA PERHEASIOIHIN

Kun tarkastelee Mikołajczakin mitalituotantoa kokonaisuudessaan, pistää ensimmäisenä silmään sen tavaton monimuotoisuus. Hänen työnsä ovat kuin yleiskuva nykymitalitaiteesta, jatkumo perinteisestä muodosta mielikuvituskellisiin koosteisiin, joissa tyyllilajien ja tekniikoiden aineelliset ja muodolliset rajat ylittyvät mennessä tuleen. Mikołajczak on toteuttanut runsaat 150 mitalia, joita hänen verkkosivuiltaan on nyt julkaistu 122.⁴ Ehdin tässä tarkastella niitä vain esimerkinomaisesti ja yksin siitä näkökulmasta, miten ne koettelevat tuttua käsitystämme mitalista.

My Family, 2020, valettu pronssi 120 mm

Tuotannon monimuotoisuus johtuu siitä, että sisältöjen kirjo on niin laaja. Mitalit käsittelevät historiaa, tulevaisuutta, mytologiaa, uskontoa, sotaa, yhteiskunnallisia ja ekologisia kysymyksiä. Aiheet vaihtelevat maailmapolitiikasta perheasioihin. Usein Mikołajczak käsittelee samaa tematiikkaa monen mitalin voimin: ”Joskus uusi teos avaa uuden syklin ja ikään kuin sanelee uusia kiinnostuksen kohteita.”⁵ Koska jokainen aihe vaatii oman näköisensä toteutuksen, Mikołajczak tulee koetelleeksi totuttuja malleja monelta suunnalta eikä lopputulos välttämättä muistuta perinteistä mitalia.

MISTÄ MITALI ALKAA?

Art Medal in a Global World pohdiskeli mitalin keinoja ja merkitystä maailmassa. Sofian FIDEM-näyttelyssä 2014 mukana ollut *Where the Medal Begins?* hahmottaa mitalin olemusta tekijän tulokulmasta. Puolan FIDEM-delegaatti kuvanveistäjä, professori Hanna Jelonek – taitava ja Saltus-palkittu mitalitaiteilija itsekin – luonnehtii teosta seuraavasti: ”Metallipinnalle on merkitty tämän uuden mitalin ensimmäinen aie (ääriviiva olisi liian voimakas sana). Vielä määrittelemättömänä, vain muutamin harpin vedoin hahmoteltuna se on kuin hetken taltiointi ja ensimmäinen yritys jäsentää

tilaa. Taiteilijan päätös vaikuttaa oikealta: ympyrä – koska kyseessä on mitali, tasainen pinta – koska se on reliefi... Juuri niin... Juuri tässä teoksessa, sen keskikohdassa näyttäytyy täysulotteinen esine! Pystyy asetettu harppi rikkoo tarkoituksellisesti kaiken ennalta määritetyn järjestyksen: mitalin ei välttämättä tarvitse olla pieni, pyöreä metallipala eikä litteä reliefi. Itse teos on sekä kauniisti sommiteltu että toteutettu – yksityiskohdat on huomioitu selkeästi ja muodon rakenne noudattaa parhaita, klassisia sommitteluperiaatteita. Aivan... loistavaa dissonanssia!”⁶

Where the Medal Begins?, 2014, alumiini 120 x 120 mm

Harppi piirtää mitalin aineellisia ja muodollisia rajoja lähtökohtanaan pyöreä muoto ja metallilaatta. Kysyessään mistä mitali alkaa, se kysyy väistämättä myös, mihin se loppuu ja kenellä oikeastaan on asiassa viimeinen sana. Harppi keskellä mitalia tuntuu viittaavan taiteilijaan ja asettavan hänet keskeiseen mää-

rittäjän rooliin. Tulee mieleen Kauko Räsänen napakka muotoilu: ”Mitali on mitali silloin, kun se siksi tehdään.”⁷ Harpin voi ymmärtää symboliksi, mutta on hyvä huomata, että se on myös reaalin työkalu, joten mitali pakenee yksitasoista tulkintaa – onhan käsitys tekijyydestäkin mitaliuden määrittäjänä vaihdellut eri aikoina taiteilijan, valmistajan ja tilaajan kesken.⁸ Lajin sosiaalisesta luonteesta kertoo sekin, että sisältöjen suunnitteluapuna ovat voineet toimia eri alojen asiantuntijat. Räsänen taiteilijälähtöinen tiivistys pohjautuu vapaan taiteen käsitteeseen, joka on historiassa verratun nuori ilmiö. Se on kuitenkin totta suunnittelijan näkökulmasta: jokainen taiteilija määrittelee mitalin jokaisen teoksen kohdalla aina uudelleen. Sama pätee meihin katsojiin – ainakin Mikołajczakin mitaleita tarkastellessa.

Belgian FIDEM-näyttelyssä 2016 esillä ollut *Recipe For a Medal* (2015) käsittelee tilannetta, kun ymmärrys mitaliudesta on jo olemassa. Sen lähestymistapa on lähes matemaattinen mutta hauska. Etu- ja takasivujen muodostaman vaa’an ja eri käsitteitä edustavien punnusten avulla se havainnollistaa niitä osatekijöitä, joiden kanssa mitalitaiteilija joutuu tasapainoilemaan. Kokonaiskuva ei ehkä ole yleispätevä mutta kertoo ainakin Mikołajczakin omista prioriteeteista. Hänelle painoarvoltaan merkitevin on konsepti, idea (50 g), jonka varassa mitali seisoo tai kaatuu. Onnistunut tekniikka (10 g) tai toimiva sommitelma (10 g) eivät yhdessäkään kykene paikkaamaan sen puutteita, estetiikasta (5 g) ja materiaalista (1 g) puhumattakaan. Jos konsepti ei kannu, taitavinkin suoritus jää vain kikkailuksi. Toteutuksen originaalisuus (20 g) painaa vaakakupissa verratun paljon, mutta nopea laskutoimitus viihjaa, että kaikkien komponenttien harmonia on loppujen lopuksi mahdotonta, jos etu- ja takasivut ovat yhdenvertaisia. Kenties täydellistä mitalia ei voi toteuttaa. Tai ehkä kyse ei olekaan aritmeettisesta nollasummamelistä vaan taiteesta, joka onkin pääasia.

Recipe for a Medal, 2015
pronssi 130 mm

[EPÄ]PYÖREÄ MUOTO

Mikołajczakin työ kyllä ponnistaa perinteestä mutta etäännyy siis siitä tarvittaessa kauas. Useimmat mitaleista ovat vakiintuneeseen tapaan pyöreitä ja metalliin valettuja. Ensimmäinen on kuitenkin aina idea, jolle muoto, materiaalit ja tekotapa ovat alisteisia. Jos pyöreä formaatti ei toimi, Mikołajczak käyttää jotakin muuta, kuten mitalissa *Civilization* (2016), jonka sisältö rakentuu roska-astioiden jätteestä täyttyväksi näkymättömäksi vuoreksi. Vapaa muoto on nykymitalitaiteessa tavanomainen ominaisuus – joskaan ei aina kovin perusteltu, jos muoto sinänsä ei ole merkityksellinen. *Civilizationin* kokonaishahmo kuitenkin on jo viesti: tyhjän päälle rakentunut portaikko tekee näkyväksi ongelman, jota ei haluta nähdä. Yhteiskunnan hierarkiasta riippumatta kaikki kantavat kortensa samaan epätoivottavaan kekkoon. Vaikka mitali hahmoltaan erkaantuu totutusta, se ei ole veistos sinänsä, vaan myös alusta, jolla kertova sisältö on graafisesti ilmaistu.

Civilization, 2016
alumiini 260 x 100 mm

KAKSISIVUISUUDEN TUOLLA PUOLEN

Koska Mikołajczak työskentelee usein sykleittäin, kulutusyhteiskuntaa kommentoivia mitalitakin on useita, esimerkiksi *Hunt* (2017) ja *Pillar of the Epoch* (2018), joiden kääntöpuolet kuvaavat kulttuurievoluution virstanpylväitä. Jälkimmäisessä ne ottavat aikahypyn lävistyksen kautta. Tai ehkä kyseessä on madonreikä, koska ajankulku noin ilmaistuna ei välttämättä tunnu eteenpäin menolta. Samoin on laita mitalissa *Illumination* (2018). Se rinnastaa yhteisöelämän keskeiset lämmönlähteet: etusivulla kyyristynyt hahmo tuijottaa tuleen ja tuntee sen lämmön. Kääntöpuolella hahmon on luomnut matkapuhelimen virtuaalinen valo.

Illumination, 2018
pronssi 100 mm

Hunt, 2017
alumiini 90 mm

Pillar of the Epoch, 2018
pronssi 110 mm

Edellä mainitut työt ovat esimerkkejä siitä, miten mitaliin perinteisesti kuuluva kaksipuolisuus, sivujen väliset suhteet – vastavuoroisuus, täydentäminen, kontrastit – kiinnostavat taiteilijaa erityisesti. Silti hän on tehnyt myös yksisivuisia mitaliteita. Mikołajczak: ”Mitaliiden kaksisivuisuus määrittelee tätä taiteen alaa. Olen kuitenkin sitä mieltä, että joskus tästä säännöstä kannattaa poiketa. Keskittymällä mitalin toiselle puolelle voi vahvistaa viestin voimaa.”⁹

Näitä poikkeamia on paljonkin ja monen kohdalla sisältö jättää pohdinnan mitalin muodollisista rajoista helposti taka-alalle. Kiinnostava erityistapaus on *Landscape* (2005). Siinä on

Landscape, 2009
lasi 80 mm

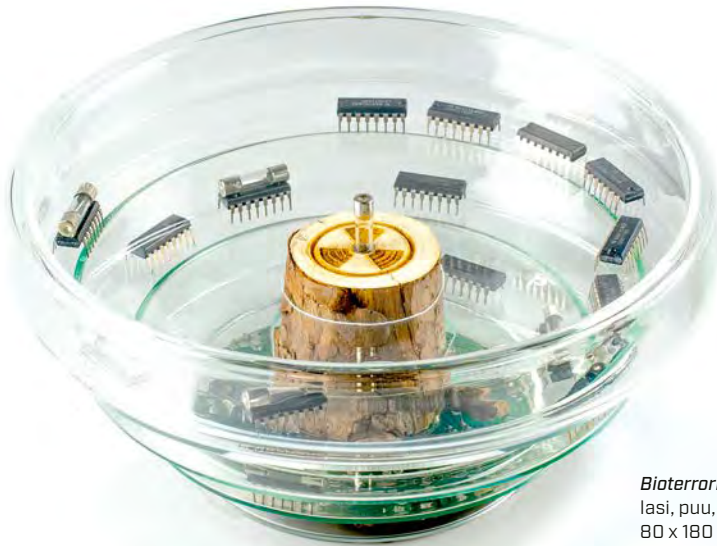
monta sisäkkäistä lasisylinteriä, joiden pintaan on kaiverrettu puiden siluetteja. Sivusta katsoen niistä muodostuu hyvinkin naturalistinen perspektiivinen metsäkuva. Käsillä on kolmiulotteisuuden illuusio, joka itse asiassa ei ole illuusio vaan todellinen tila.¹⁰ Suoraan ylhäältä katsottuna kuva muuttuu ja muistuttaa pikemminkin puun vuosirenkaita. Mikäli mitalia haluaa lukea kaksisivuisuuden kautta, voidaan ajatella, että ”etusivu” on nyt rakennettu kokonaan mitalin syrjään eli sylinteripinnalle ja ”takasivu” avautuu katsomiskulmaa puolittain vaihtamalla.

Lasista valmistetut työt asettavat sivudynamiikan toisessakin suhteessa suhteen uuteen valoon. Mikołajczak: ”Lasimateriaalin käyttö avaa aivan uusia mahdollisuuksia kehittämällä aihetta, joka siinä näyttää läpinäkyvyyden ansiosta ’penetroituvan’ mitalin reunojen väliin. Tämä kiehtoo minua suuresti.”¹¹ Aiheen tunkeutuminen itse mitalin sisään ikään kuin samanaikaistaa puolet samalla kun se on aiheen, idean sanelemaa. Läpinäkyvä materiaali soveltuu esimerkiksi veden kuvaamiseen mitalissa *Crossing the Red Sea* (2022), jossa Mooses on sananmukaisesti keskellä vesimassoja. Mitali on kuin diptyyppi, joka muodollaan tukee raamatullisen kertomuksen kaksijakoista mahtavuutta.

Crossing the Red Sea, 2022
lasi 160 mm

Bioterrorism II (Core), 2022,
lasi, puu, mikropiirit
80 x 180 mm

Kiinnostava mitalisarja on *The Future of Nature*, jossa lasiastiat ja kemian instrumentit havainnollistavat tieteellistä tutkimusta, erityisesti sellaista, joka ei välttämättä ole sopusoinnussa luonnon kanssa. On huomattava, että materiaali on erottamaton osa viestiä. Lasi konkretisoi teosten sisältöä, ihmisen haurautta ja luonnon epävakautta ja toisaalta korkeellista puuttumista luontoon seurauksineen. Bioterrorismi-sarjassa lasin ja puun rinnakkaisuus luo pelottaviakin sävyjä, kun orgaanista ainesta ympäröi ryhmä pieniä integroituja piirejä tai mikrosiruja, jotka muistuttavat ahneita matoja.¹²

Vuonna 2020 valmistunut *New Island* käsittelee mitalimaisen intiimisti kahta megaluokan globaalia ongelmaa eli ilmastonmuutosta

ja merten saastumista. Mitali on perinteisen pyöreä mutta toimii vähän samaan tapaan kuin pyrypallo tai maisemakupla, sillä sisällä on vettä. Siinä kelluu pikkuruusia 3D-tulostettuja pulloja, sananmukaista mikromuovia, joka on vaaraksi meriluonnolle ja ihmisille. Lasiin tehty kaiverrus kuvaa jäätiköiden sulamista. Epävakaas on käsin kosketeltavaa.

New Island, 2020
lasi, vesi, 3D-tulostetut pullo
120 mm

Kaksisivuisuuden vaade tai sivumäärä ylipäättään ei lasimitaleissa tunnu relevantilta varsinkaan, jos ensisijaista katsomissuuntaa ei ole. Sivuseikka väistyy kokemuksessa taustalle muissakin materiaaleissa, kuten Venäjän Ukrainan hyökkäyssotaa kritisoivassa sarjassa *Medals of Dis/honor*. Sarja liittyy kunniamerkkien pitkään perinteeseen. Arvomerkkit eroavat taidemitaleista selvästi käyttöyhteydeltään, mutta kielenkäytössä ne aiheuttavat joskus sekaannusta. Siksi joissakin luokituksissa taidemitaleista puhutaan edelleen pöytämitaleina erotuksena kaulassa tai rinnassa pidettävistä.¹³ Mutta Mikołajczak tarttuu kunniamerkkien tarkoin säädelyihin käytäntöihin ja järjestää *Medals of Dis/honor* -sarjassa niiden jakopuolekset uudelleen. Siihen kuuluva *Stocks*-mitali (2022) kuvaa Venäjän kaksipäistä kotkaa kynsissään kivääri ja kranaatti. Mitali sopii näennäisesti palkitsemiseen, mutta on syytä tarkkaan tietää, miten pitkälle kaulavannetta kannattaa kiristää.

Medals of dis/honor, 2022,
teräs, valumetalli, duralumiini 240 x 160 mm

MATERIAALEJA JA HYBRIDEJÄ

Edellä sanotusta voi huomata, että materiaalien valinnassakaan Mikołajczak ei tunne rajoituksia. Lasin lisäksi hän on käyttänyt eri metalleja, puuta, lasia, nesteitä, muovia, kangasta, terästä. Usein mitali koostuu näiden yhdistelmästä, ja on tuotannossa *ready-made*-esineitäkin, kuten *Time* (2010), nokkela ehdotus aika-avaruuden rakenteeksi. *Samuel Beckettissä* (2012) puolestaan on mukana kirjoituskoneen koneisto. Asetelma avaa herkkuisen näkymän sanallistamisen pulmiin ja avantgardekirjailijaan, joka muiden mukana itsekin tyrmistyi omista kirjoituksistaan.

Time, 2010
teräs 150 mm

Samuel Beckett, 2012,
alumiini, teräs 120 mm

Mikołajczakin henkilömitalit, toisin kuin hänen henkilöaiheiset juhlarahansa, eivät sisällä huolellisesti työstettyjä muotokuvia tai ainakaan ne eivät ole pääroolissa. Samuel Beckettin graafinen kasvokuva on sanojen täplittämä. Samaan tapaan mitalissa *Marie Skłodowska-Curie* (2017) kohdehenkilön kasvot sulautuvat radioaktiivisiin polonium-hiukkasiin, jotka lopulta tuhosivat hänen terveytensä. Mitali on upotettu kemistin pulloon, juuri sel-

laiseen, jota Marie Curie itsekin käytti. Lopputuloksena arvostava ja lämmin mutta jollakin tavoin pahaenteinen. Sen voi nähdä myös kuvana mitalitaiteen kasvukivuista. Vai voiko? Kun muotokuva ei ole tilaustyö elävästä ihmisestä, siinä uskaltaa vapaammin tavoitella kohtalokkaita sävyjä, mikä merkitsee irtiottoa etäistä kunnioitusta huokuvasta henkilömitalista. Lasiastian sulkeminen tarjoaa kätevästi uuden tulkintakehikon.

Marie Skłodowska Curie, 2017,
lasi, pronssi 90 x 110 mm

KÄSILLÄOLOA ON MONENLAISTA

Yksi taidemitalien erityispiirre verrattuna muuhun kuvataiteeseen on niiden haptisuus, käsituntuma ja paino. Pronssiin valetun mitalin kädessä pitämisestä meille on jäänyt miellyttäviä ja velvoittavia muistikuvia siitä, miltä mitalin pitää tuntua. Tässä katsannossa Mikołajczakin mitalit eivät useinkaan ole erityisen kosketeltavia. Mutta toisaalta käsilläoloakin on monenlaista. Jos mitalissa on liikkuvia osia, kuten *Faith*ssä (2018), sormeilu palvelee toiminnallisuutta. Hypistely saattaa myös auttaa ymmärtämään ja jopa kuulemaan mitalin viestiä, kuten mitalissa *Odysseus' travels - the singing of sirens* (2022), joka laajentaa kokemusta kuulemiseen. Seireenien laulua visualisoivaan ulkoasuun on upotettu kuulokkeet, ja mitaliin liittyy QR-koodi, joka avaa linkin äänitiedostoon. Samaan mytologiasarjaan kuuluva *Bacchus* (2010) lisää kohtaamiseen vielä uuden aistihavainnon eli maun. Mitalin pyöreä muoto on valjastettu kallisteluun, sillä messinkirenkaaseen kiinnitetyssä amforassa on oikeaa viiniä, jolla taidenautintoa voi terästä.

Odysseus' travels - the singing of sirens, 2022,
lasi, kuulokkeet, mp3-nauhoitus
165 mm

Bacchus, 2010,
lasi, messinki, viini 100 mm

Faith, 2018,
alumiini 110 mm

MONISTETTAVA MUTTA UNIIKKI

Yksi mitalitaidetta muista lajeista erottava tekijä on toisinnettavuus samaan tapaan kuin taidegrafiikassa. Historiallisesti monistaminen voidaan lukea osaksi taiteenalan syvintä olemusta, ja se on jo lähtökohtaisesti sisäänrakennettu suunnitteluun. Monet Mikołajczakin mitalaista ovat kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että niitä on vaikea kuvitella sarjatuotantoon.¹⁴ Hänen työstöprosessinsa eteneekin toisin. Hänelle idea on tärkein, ja konsepti määrää materiaalien ja tekniikan valinnan: ”Mitalia suunnitellessani en ota huomioon mahdollisuutta kopioida sitä. Minulle mitali itsessään on ainutlaatuinen taideteos. Niitä on mahdollista monistaa, mutta periaatteessa rajoitan kopioiden määrää. Valetuista mitalaista teen vain viisi toisintoa, ja jokainen niistä on signeerattu. Tuotantooni kuuluu myös teoksia, jotka ovat uniikkeja ja joita ei voi kopioida teknisten erityispiirteiden tai käyttöyhteyden vuoksi.”¹⁵ Materiaaliyhdistelmistä koostuvat mitalit vaikuttavat usein ainutkertaisilta. Samoin valmisesineitä hyödyntävät mitalit, kuten *Dialogue* (2009). Siinä mitalin reunaan kiinnitetty vetoketju on vikaantunut tavalla, jonka monistaminen ainakin perinteisin menetelmin olisi mahdotonta.

Mitaleiden ainutlaatuisuus, kopioiden pieni määrä ja signeeraaminen tuo mieleen originaaligrafikan käsitteen, joka syntyi 1800-luvun loppupuolella, kun taidegrafiikka alkoi eriytyä omaksi taiteenlajikseen. Tuolloin korostettiin grafiikan alkuperäisyyttä suhteessa painotuotteisiin, ja ammattivedostajien tuottaman grafiikan sijasta pidettiin tärkeänä vedosten persoonallista luonnetta, sitä että taiteilija on tehnyt ne itse. Vedosten määrä oli rajoitettu ja niiden välillä vaihtelunvaraa vedoksesta toiseen.¹⁶ Hieman samansuuntaista kehitystä nähtiin mitalitaiteessa, kun pienennyskoneen myötä mitalitaiteilijan tehtävät siirtyivät rahapajojen kaivertajilta kuvanveistäjille ja uudelleen elpynyt valutekniikka edelleen vahvasti mitaleiden yksilöllisyyttä.

Dialogue, 2009,
pronssi 100 mm

Kun Mikołajczak puhuu mitaleiden ainutlaatuisuudesta, taustalla kuulee kaikuja rahasuunnittelun kentältä – siis alalta, jossa sarjojen yhdenmukaisuus perustuu kaikeksi jo lakiin. Taidemitalit tuntuvat ”alkuperäisiltä” suhteessa rahoihin samalla tavalla kuin grafiikka suhteessa painotuotteisiin. Signeeraaminen ja numeroiminen korostaa samaa ikään kuin auktorisoimalla jokaisen kopion. Siirtymisen kohti pieniä sarjoja voi nähdä pyrkimyksenä vahvistaa mitaleiden uniikkiluonnetta. Perimmäisenä heijastelee ontologinen kysymys siitä, mihin taideteoksen varsinainen identiteetti lopulta asettuu, jos muoto varioi teoksesta toiseen. Mikä niistä on alkuperäinen vai vaihtelee teos tietyissä rajoissa musiikkiesityksen tapaan?¹⁷ Uniikki mitali samoin kuin grafiikan monotypia vastaavat näihin kysymyksiin jostakin kopion ja ainutkertaisen leikkauskohdasta. Edition rajaaminen yhteen ”kopioon” – eräänlainen mahdottomuus sinänsä – kuuluttaa uusinnettavan teoksen ainutlaatuisuutta mutta ääni kuuluu mitalitaiteen äärimmäiseltä rajalta.

LOPUKSI

Mitalitaide tarjoaa Mikołajczakille väljemmän toimintaympäristön kuin rahasuunnittelu, jossa on enemmän rajoitteita. Tosin sielläkin hän pyrkii löytämään luovia kanavia ja purkamaan vakiintuneita paradigmoja. Hänelle rahan suunnitteleminen on kuin historian opitunti tai verrattavissa luovaan kielelliseen käännöstyöhön, jossa suunnittelun olemus kätkeytyy tosiasioihin, ei niinkään vapaaseen luovaan tulkintaan.¹⁸ Silti maallikon silmään hänen suunnittelemisensa rahoissa näkyy sekä poikkeuksellista innovatiivisuutta että vahva taiteellinen kädenjälki.

Vapaa-aiheisissa mitaleissa muodot ja materiaalit alistuvat taipuisammin osaksi kantavaa ideaa. Mikołajczak etsii jatkuvasti uusia ilmaisun keinoja, muokkaa materiaaleja ja kehittää tarvittaessa jopa uutta tekniikkaa. Oikeastaan ainoa rajaava tekijä on pieni koko, mikä johtaa niin avoimeen mitalikäsitykseen, että montaakaan mitaleista ei kelpuutettaisi Killan vuosikilpailuun. Klassisimmillaan Mikołajczak tekee mitaleita, kokeellisimmillaan

mitalin kaltaisia esineitä (*medallic objects*).¹⁹ Liikkuvuus niiden kesken on kulkurin vapautta. Se on välillä pilailevaa ja tarpeen tullen vakavaa, mutta aina intiimisti puhuttelevaa. Mikołajczak: ”Mielestäni mitalitaide on sopiva työkalu esittää kysymyksiä ja jakaa niitä katsojan kanssa. Uskon, että mitalin mittakaavasta ja siihen koodatuista mukautuvista ja metaforisista ominaisuuksista johtuu, että yhteys mitalitaiteeseen synnyttää henkilökohtaista reflektiota ja kontemplaatiota – tietyn läheisyyden auran.”²⁰

Kahlitsemattoman kuvittelukyvyyn vuoksi Mikołajczakin mitalituotanto on niin vaihteleva, että siitä on hankala osoittaa kovin tyyllistä yhtenäisyyttä, ellei sellaisena sitten pidetä tyyppillisesti matalaa reliefiä ja usein graafista lähestymistapaa. Tämäkin koskee vain osaa mitaleista ja niistäkin on poikkeuksia, kuten *Divina commedia* (2021), jossa Danten ekspressiivisen profilin taustana on yhdeksän syvenevän renkaan ja patinan mustaama helvetti. Senkin yllä kaareutuvat taivaat puhtaana lasisina.

Divine Comedy – Hell, Purgatory, Heaven.
700th Anniversary of the death of Dante Alighieri, 2021.
pronssi, lasi 150 x 80 mm

VIIITTEET JA LÄHTEET

- 1 Dominik Maiński. Coins. *POMIĘDZY – Awers/Rwers*. Medale i Monety Sebastiana Mikołajczaka. *BETWEEN – Obverse/Reverse*. The Medals and Coins of Sebastian Mikołajczak. Toruń 2022, 211. Tunnustuksen myönsi yhdysvaltalainen numismaattisen alan Krause Publications Jan Karskin muistoksi suunnitellusta rahasta. Jan Karski oli Puolan vastarintaliikkeen ja Lontoossa majaansa pitävän pakolaishallituksen lähettiläs, vastarintataistelija ja diplomaatti. Hän välitti tietoja länsiliittolaisille tietoja Puolan tilanteesta. Muistorahaan kuvattuun avaimeen on mikropainatuksen avulla talletettu lainaus Karskin lausunnosta. Mikołajczak viittaa tässä tarinaan erikoisvalmistetusta avaimesta, johon Karski piilotti mikrofilmejä ja joissa kerrottiin juutalaisten tilanteesta Saksan miehittämässä Puolassa ja suunnitelmista heidän tuhoamiseksi.
- 2 Sebastian Mikołajczak. About himself. *Sebastian Mikołajczak – Medale i monety. Medals & coins*. Toruń 2018, 4.
- 3 Dominik Maiński. Medals. Toruń 2022, 19.
- 4 <https://sebastianmikalajczak.com/en>. Julkaistut mitalit on verkkosivulla jaoteltu eri sisällöllisiin luokkiin: maailma, ihmiset, myytit, historia, raamatulliset kertomukset, instituutiomitalit, mitali taiteessa, luonnon tulevaisuus ja sidokset (Bonds). Sivustolla ovat myös jaossa molemmat tässä lähteenä käytetyt Mikołajczakin mitali- ja rahataidetta käsittelevät julkaisut.
- 5 Sebastian Mikołajczak. Why Medal Art? *POMIĘDZY – Awers/Rwers. Medale i Monety Sebastiana Mikołajczaka. BETWEEN – Obverse/Reverse*. The Medals and Coins of Sebastian Mikołajczak. Toruń 2022, 25.
- 6 Hanna Jelonek. Sebastian Mikołajczak – Body of Work. *Sebastian Mikołajczak, Medale i monety. Medals & coins*. Toruń 2018, 11.
- 7 Anne Valkonen. *Taidetta molemmat puolet*. Jyväskylä 1990, 12.
- 8 vrt. Anssi Joutsiniemi. Mitalin muuttuvat määritelmät. *Mitalitaiteen vuosikirja 2022*. Helsinki 2023, 24.
- 9 Sähköposti Sebastian Mikołajczak / Tapio Suominen 15.10.2023
- 10 Dominik Maiński. Medals. Toruń 2022, 30.
- 11 Sähköposti Sebastian Mikołajczak / Tapio Suominen 15.10.2023
- 12 Dominik Maiński. Medals. Toruń 2022, 30.
- 13 Käytäntö on ilmeisesti peräisin Yhdysvalloista, jossa ei ole varsinaista kunniamerkkijärjestelmää. Siellä jaetaan erilaisia mitaliteita, ja käsitettä "table medal" käytetään erottamaan taidemitalit rinnassa kannettavista mitaliteista.
- 14 Sarjatuotanto ja sarjallisuus ovat kuvataiteissa kaksi eri asiaa. Teosten monilukuisuus ei vielä tee teoksesta sarjallista. Sarjallisuutta on toistuva muoto tai rakenne, joukko yhden taitelijan tekemiä yhteen liittyviä töitä, joiden välillä on syntaktinen suhde. Ks. esimerkiksi John Coplans. *Serail Imagery*. Alhambra, CA 1968. Kiinnostavaa olisikin tutkia sarjallisuutta Mikołajczakin samaa teemaa muuntelevissa teosryhmissä.
- 15 Sähköposti Sebastian Mikołajczak / Tapio Suominen 15.10.2023
- 16 Juha-Heikki Tihinen. Aitoja kopioita - Pohdintoja originaaligrafiikasta. *Printed matters – merkitysten kerrosia*, toim. Maritta Heikki ja Annu Vertanen. Taideyliopiston Kuvataideakatemia 2021, 50.
- 17 Analogia ei kannu kovin pitkälle, koska musiikkiesitysten määrää ei ole rajattu mitaliteiden tapaan.
- 18 Sebastian Mikołajczak. Coin Design. Toruń 2022, 219.
- 19 I am in constant search for artistic means of expression, customizing materials and techniques, and I even develop my own technologies. This is why my work is so diverse and is expressed both in a classical approach to medal and in an openness to much experimentation, something which places many of my works in the so-called domain of "medallic objects". Sebastian Mikołajczak. Why Medal Art? Toruń 2022, 36.
- 20 Sebastian Mikołajczak. Why Medal Art? Toruń 2022, 35.

Kuvat: Sebastian Mikołajczak

SEBASTIAN MIKOLAJCZAK OCH MEDALJKONSTENS NYA ANSIKTE

TAPIO SUOMINEN

Sebastian Mikolajczak (f. 1975) från Polen är en väl meriterad medaljkonstnär och formgivare av mynt. Hans produktion består av över 150 medaljer och de sträcker sig från klassisk kultur till betraktelser över konst, mänsklig tillvaro och sociopolitiska frågor. Hans arbete uttrycks genom både en traditionell infallsvinkel och med en öppenhet för experimentering, vilket gör den sällsynt mångfaldig. Han prioriterar alltid idén, under vilken form, material och teknik ställs. Artikeln diskuterar Mikolajczaks arbetes väsen speciellt ur den synpunkt hur det utmanar vår konventionella förståelse av medaljer.

Mikolajczaks verk består av tvåsidiga medaljer i vilka förhållandet mellan sidorna antingen är kontraster eller kompletterande. Men ofta när medaljerna frångår den klassiska formen och det klassiska materialet framstår tvåsidigheten i ett nytt ljus. Detta kan man speciellt tillämpa på medaljer av glas i vilka temat verkar att tränga in mellan sidorna på grund av transparensen. Dynamiken mellan sidorna ändras också när man använder olika material, vilket i sin tur inverkar på medaljernas haptiska egenskaper.

Frågan om kopior är också kopplad såväl till använda material som till teknologiska specifikationer eller användningen av en unik artefakt. I en djupare mening är varje medalj i sig ett unikt konstverk för Mikolajczak och därför gör han bara små mängder av kopior. Då han betonar medaljernas individualitet kan man höra i bakgrunden ekon från formgivningen av mynt. Konstmedaljer tycks vara 'original' i förhållande till mynt på samma sätt som grafik till tryckta saker. De avspeglar i sista hand den ontologiska frågan om var konstverkets verkliga identitet ligger, om formen varierar från ett exemplar till ett annat. En unik medalj svarar på denna fråga någonstans vid korsningen av en kopia och en medalj i sitt slag, från den extrema gränsen av medaljkonst.

Mikolajczaks medaljers särart ligger i den obegränsade kreativiteten, i djupgående analys och i deras intellektuella skikt, som avslöjas steg för steg. Hans verk är som en översikt av den samtida medaljkonsten i allmänhet, en fortgående väg från en traditionell form till fantasifulla kompositioner, i vilka gränslinjerna mellan olika stilarter och tekniker korsas jämt och ständigt.

SEBASTIAN MIKOŁAJCZAK AND THE NEW FACE OF MEDALLIC ART

TAPIO SUOMINEN

Polish Sebastian Mikołajczak (b. 1975) is a meritorious medal artist and coin designer. His production consists over 150 medals and its content ranges from classical culture to reflections upon art, human existence and socio-political issues. His work is expressed both in a traditional approach and in an openness to experimentation, which makes it uncommonly diverse. For him the priority is always the idea, to which the form, materials and techniques are subordinate. The article discusses the nature of Mikołajczak's work particularly from the viewpoint of how it challenges our conventional understanding of medals.

Mikołajczak's body of work includes traditional two-sided medals where the relationship between the sides is either contrasting or complementary. But often when the medals diverge from the classic form and materials, the two-sidedness appears in a new light. This applies especially to glass medals as the topic seems to 'penetrate' between the sides due to the transparency. The side dynamics also alter when various materials are used, which in turn affects the medals' haptic properties.

The question of reproduction is also linked to the used materials as well as to technological specifics or the use of a unique artefact. In a deeper sense each medal itself is a unique work of art for Mikołajczak and therefore he keeps the editions small. When he emphasizes the individuality of medals, one can hear echoes from the field of coin design in the background. Art medals seem 'original' in relation to coins in the same way as graphic arts do to printed products. Ultimately, it reflects the ontological question of where the actual identity of the work of art can be placed, if the form varies from one work to another. A unique medal answers this question from somewhere at the intersection of a copy and a one-of-a-kind, from the extreme border of medal art.

The distinctiveness of Mikołajczak's medals lies in the unlimited creativity, in-depth analysis and in their intellectual layers, which unfold step by step. His body of works is like an overview of contemporary medal art in general, a continuum from traditional form to imaginative compositions, where the boundaries of genres and techniques are constantly crossed.

WWW.MITALITAIDE.FI

SUOMEN MITALITAITEEN KILTA
GILLET FÖR MEDALJKONST I FINLAND

ISSN: 1795-3154